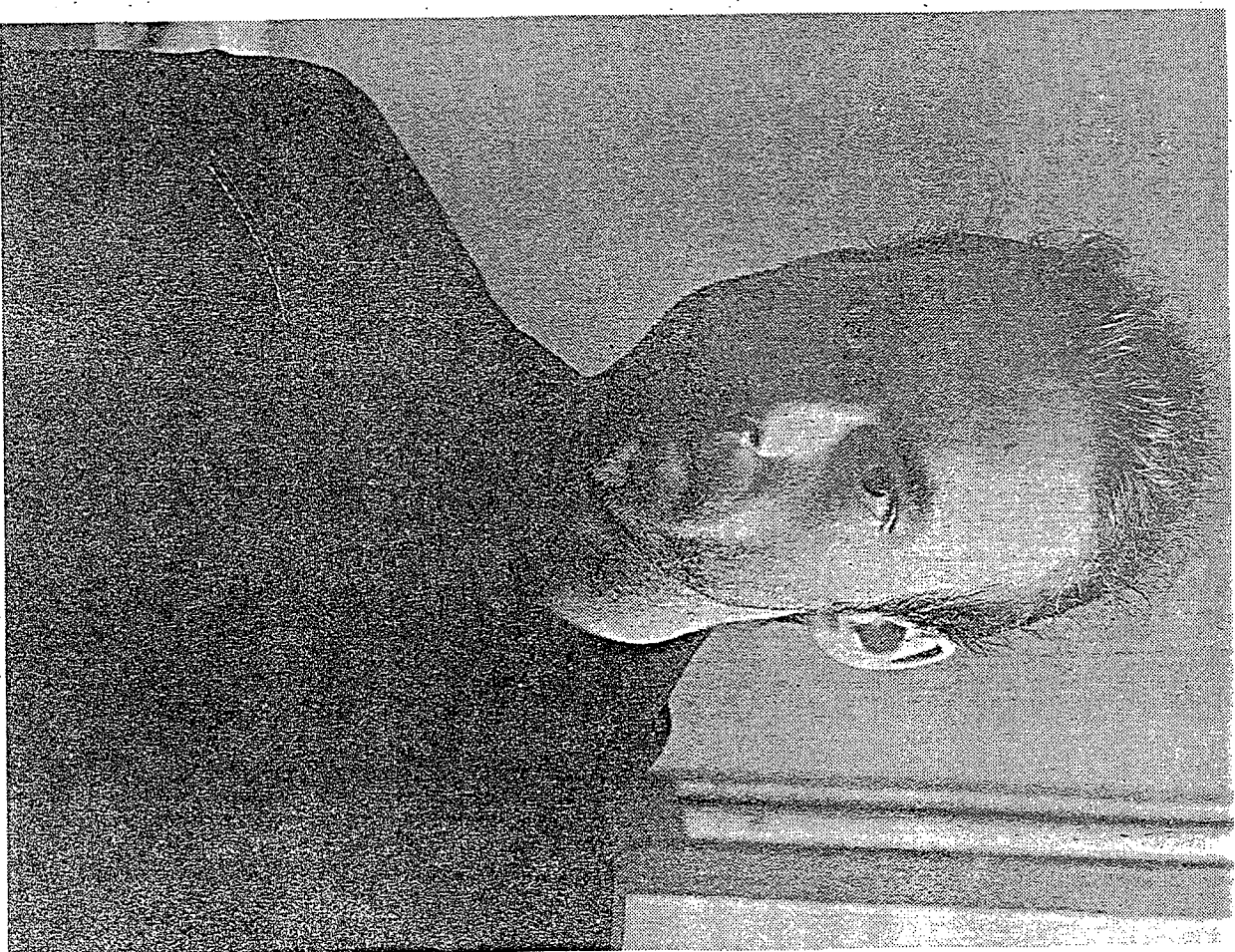

ERIK MØLLER - På grund af voldsom ekspansion risikerer Ph.D.-graden at falde i niveau

Foto: Søren Hartvig

SVERRE RAFFNSØE - Ph.D.-graden er en uddannelsesmæssig blindgyde for humanister, der ikke kan forsvare indtjeningen for systemet

Foto: Søren Hartvig

Humanistiske forskere - Studerende i blindgyde

Flere hundrede er i gang med en humanistisk forsker-uddannelse på Københavns Universitet - men der er ingen job bagefter

BAGGRUND

AF LISBETH WISSING

Ude i den grå betonkøkken på Københavns Universitet Amager lever et par hundrede mennesker en form for skyggeaktivitet. De studerer, og de underviser. Men de tilhører hverken gruppen af studerende eller af VIP'ere - det videnskabelige personale. De er Ph.D.-studerende.

Selv om de udgør blomsten af hvad dansk uddannelse og forskning kan præstere, føler de sig usynlige. De er på gennemrejse i universitetsverdenen med et højt usikkert fremtidsperspektiv. På trods af at de i løbet af kort tid vil være ihændehavere af en akademisk Ph.D.-grad, som er en tre-årig overbygning på kandidatuddannelsen og svarer til den fylligere licentiatgrad.

Antallet af indskrevne Ph.D.-studerende ved universiteter og højtarealer staler er femdoblet siden midten af 80'erne. Og i løbet af det kommende år skal en forskeruddannelsesreform forhandles endelig på plads. Målet er at styrke dansk forskning og den internationale konkurrence-

evne. Men i modsætning til de naturvidenskabelige og tekniske forskerstuderende, som det private erhvervsnærme står i kø for at ansætte, har de Ph.D.-studerende på humaniora ikke et klart arbejdsmarked at rette sig mod.

Alderspunktproblemet på universiteterne betyder, at der ikke ansættes nye forskere i nærværende omfang for godt ind i det næste årtusinde. Og i det private erhvervsliv, som i stigende grad har ansat humanister, er der primært behov for kandidater - ikke forskere.

Ifølge den humanistiske dekan Jan Rits Flor og formanden for det humanistiske fakultets forskeruddannelsesudvalg Karl-Erik Frandsen, som i Uddannelsesministeriets tidskrift "Uddannelse" har skrevet om de nye forskeruddannelser, er der højt stillinger til en fjerdedel af de nye Ph.D.'ere i de kommende år. Hvis forskerrekruiteringsplanen ikke fortsætter efter 1993, er der stort set ingen jobs på de højt uddannelsessituationer.

Privilegerede

Erik Møller og Sverre Raffnsøe, som er Ph.D.-studerende i dansk dialektforskning og pædagogik er blandt de privilegerede forskerstuderende. De er blevet tildelt et kandidatstipendium, mens de kvalificerer sig til den kommende forskertitel. Omkring halvdelen af de Ph.D.-studerende på det humanistiske fakultet har ikke været så heldige, men finansierer sig alternativt - nogle er på understøttelse,

andre har halvtagsarbejde ved siden af.

Men de har alle det tilfælles, at udsigterne til en fremtidig ansættelse som universitetslektor er meget ringe. Derfor har de oprettet en faglig forening, som skal synliggøre dem i miljøet og fungere som en pres-sionsgruppe.

Vi får en forskeruddannelse, men ingen har taget initiativ til at skabe os et arbejdsmarked på universitets- og erhvervsområdet, der lever humanistisk forskning Ph.D.-graden er en uddannelsesmæssig blindgyde for humanister, der ikke kan forsvare indtjeningen for systemet, siger Sverre Raffnsøe.

I virkeligheden burde de humanistiske fakulteter efter deres mening ikke indskrive så mange forskerstuderende, så længe der ikke er et større arbejdsmarked og et mere klart delimeter med Ph.D.-uddannelsen.

Men det giver prestige og indtægt, og det er ikke institutionerne noget særligt. Den dag forskeruddannelsesreformen er på plads, gælder det for institutionerne om at have så mange Ph.D.-studerende som muligt, eftersom pengene følger hovederne.

Erik Møller: "Lige nu er man fra alle sider mere fokuseret på kvantitet end kvalitet i udformningen af forskeruddannelsen - der er konkurrence om, hvem der har flest forskerstuderende og hvor den hurtigste gennemløbstid er. Jo større jo bedre. Med så stor ekspansion risikerer Ph.D.-graden at falde i niveau i forhold til licentiatgra-

den, som fylligere var en meget eksklusiv uddannelse."

Stipendier på SU

Ifølge det udspil til en forskeruddannelsesreform, som Undervisningsministeriet netop har haft ude til høring, skal forskeruddannelsen fremover være mere strukturerede. Der lægges vægt på det interaktionale aspekt, bedre vejledning, flere kurser og på en effektivisering af uddannelsen - bl.a. foreslår ministeriet, at de studerende kan gå ind i en forskeruddannelse uden forberedende kandidateksamen. Desuden foreslås en omlægning af stipendiene, sådan at de kommer til at indgå i SU-lovgivningen.

Ingen af delene vil formentlig være spiselige for institutionerne eller de forskerstuderende. Hvis stipendiansætsen sættes ned, vil forskeruddannelsen blive fravalgt af langt de fleste, som ellers var mulighederne for at gå i gang. Der vil formentlig heller ikke være noget ønske om at springe kandidatgraden over, eftersom det vil betyde, at de studerende meget tidligt i forløbet skal beslutte sig for, om de vil gå forskervejen.

Møller og Raffnsøe finder det afgørende, at de forskerstuderende betragtes som kandidater, der i givet med lægenes turnusordning, er på efteruddannelse. Ikke som studerende.

"Vi erkender, at vi er inde i et uddannelsesforløb, men det er efteruddannelse og derfor er det et arbejde som alt andet og bør være til en overenskomstmæssig løn. Hvorfor skulle man ellers

vælge det? Sætter man stipendiansætsen ned på SU-niveau, vil man kun få de forskerstuderende ind, som ikke kan klare sig andre steder. Så får vi de der mærkelige forskere, som har siddet i et arkiv hele deres ungdom. Men vi skal netop afspejle det omfangde samfund, hvordan skal vi ellers med vores forskning kunne tage udgangspunkt i det?", spørger Erik Møller.

Sverre Raffnsøe og Erik Møller lægger begge stor vægt på, at vejledningen af de Ph.D.-studerende får større prioritet i en forskeruddannelsesreform. Men det bør fastslås, hvem der kan vejlede, understøtte og derudover henvisning til, at der i dag kan opstå mærkelige situationer, når lektorer, der ikke har en licentiatgrad eller en doktorgrad skal vejlede studerende på Ph.D.-niveau.

"I dag er det sådan, at den videnskabelige kompetence ligger i stillingsstrukturen ikke i faglige kvalifikationer".

Andenrangs

De forskerstuderende er sammen med de løstansatte undervisningsassistenter flydelse gennem Stryrelsesloven. Og ifølge Møller og Raffnsøe kommer man meget let til at føle sig som andrerangspersoner i et system, bestående af studerende, lærere eller TAP'er (teknisk-administrativt personale). Det giver sig selv, udsigter i, at Ph.D.'erne står sidst i køen, når der skal deles kontorer, telefoner og computere ud til trods for, at de ofte er nogle af dem, der opholder

sig mest på universitetet.

Flt gengæld underviser dem selv. Er de på et kandidatstipendium, har de pligt til at yde 200 timer for institutionen pr. semester. Men ofte bliver det mere. Eksempelvis har Sverre Raffnsøe i det forløbne semester haft 400 timer og har bl.a. ført 30 studerende til eksamen. Det er mange.

Alderspunktet

Ingen af de to kan sige sig fri for en vis bitthed over, at de bliver ofre for alderspunktproblemet på universiteterne. Generationskløften mellem de fastansatte lektorer og de 15 år yngre forskere, som i stigende omfang gør sig til talsmænd for, at fastansatte lektorer må evalueres i lighed med alle andre inden for universitetssystemet, bliver mere og mere udtalt.

"Tidligere årgange har på forhånd givet op, men vi vil ikke finde os i det", siger Erik Møller.

"Det er synligt for enhver, der arbejder på humaniora, at hvis der ikke snart kommer nye folk ind i systemet, så indtræder katastrofen i år 2010, når alle går af på en gang".

"Hvis man ikke fra politisk side beslutter sig til at sætte mere gang i forskerrekruiteringen og ansætter flere i en periode eller laver mere favorabel aftrædelsesordning for ældre lektorer, sådan som man gjorde det under Thatcher-regeringen i England, kommer vi ikke uden om en forskerevaluering af de fastansatte og en ændring af fyringsprincipperne. Ellers bliver evalueringen af de yngste forskeres arbejder urimelig hård", siger Erik Møller.